

Palomies syttyi kemiasta

■ **Juha-Pekka Pakarinen on esimerkki siitä, että elämässä kaikki on mahdollista, jos paloa löytyy. Pelastajasta on sukeutumassa myös kemisti.**

ANNI TURPEINEN

”Palomies ei panikoisi.”

Näin valoi uskoa itseensä yhdeksänvuotias **Juha-Pekka Pakarinen** ryömiessään kaverinsa kanssa ahtaassa ojarummussa kotikonnuillaan Oulussa.

1990-luvun alussa extreme-kokeemukset haettiin pihapiiristä ja lähiuunnosta, kun kukaan ei vielä päässyt purkamaan jännityksen kaipuutaan internetin ihmeellisissä virtuaalimaailmoissa.

Pitkässä kapeassa putkessa ei voinut nostaa päätään lainkaan. Etenemisenkin oli mahdollista vain liikuttelemalla sopivasti kenkien kärkiä. Ystävä mönki edellä ja Pakarinen perässä.

Kun lieriöön oli itsensä ängennyt, eteenpäin oli pyrittävä, sillä takaisin ei enää päässyt.

Yhtäkkiä kaveri pysähtyi niille sijoilleen. Pakarinen yritti kysellä syytä, mutta kun putkilo oli täysin tukossa, huhuilu ei toisen korviin kantautunut. Koputtelu tämän tossunpohjiinakaan ei tuottanut tulosta.

”Painoin sitten naaman alaspäin ja odotin. Siellä sitä kökötettiin pilkkopimeässä. Ei auttanut kuin häätää pois turhan levottomia ajatuksia”, Pakarinen muistelee.

Lopulta ystävänsä tuli taas eloa, ja valloinen taival jatkui. Koitti sekin hetki, kun kaverukset putkahtivat putkesta ulos, puistelivat pölyjä vaatteistaan ja huohottivat adrenaliinipölyissään.

”Kaveri vain tuumasi, että jäi vähän jumiin. Rummun pää oli painunut osittain maan alle, ja hän joutui kaivuuhommiin. Paljain käsin se oli melko hankalaa ja otti aikansa.”

Putkeen päätyminen oli seurausta

poikien hölmöstä päänäpistosta. Pakarisen elämässä tapahtuma oli kuitenkin opettavainen ja mieleenpainuva.

Se oli hetki, kun paniikille ei voinut antaa valtaa, vaikka se yritti voimalla tunkea korvien väliin. Se oli hetki, kun Pakarisesta tuli mieleltään palomies.

Virallisesti hän valmistui palomieheksi Pelastusopistosta Kuopiosta 14 vuotta myöhemmin.

Testissä kunto ja pääkoppa

Tie pikkupojan haaveesta pelastajan tutkinnon suorittamiseen ei kuitenkaan ollut yhtä suora putki kuin oululainen ojarumpu. Ajatus palomiehen ammatista ehti välillä unohtua useaksi vuodeksi.

”Peruskoulusta menin Kempeeseen ammattioppilaitokseen ja kävin siellä kone- ja metallialan opinnot”, Pakarinen kertoo.

”Armeijan jälkeen rakentelin sitten työkseni sähkögeneraattoreita.”

Samaan aikaan nuori mies kaavaili silti opiskelujen jatkamista. Pakarinen istui helsinkiläisessä hampurilaisravintolassa täyttelemässä hakemuksia eri ammattikorkeakoulujen tekniikan aloille, kun ohi sattui pyyhältämään kolme paloautoa torvet soiden.

”Siitä kipinä roihahti uudestaan. Pannin paperit vetämään myös Kuopioon.”

Kutsu tuli useampaankin ammattikorkeaan, mutta Pakarinen oli päättänyt satsata kaiken Pelastusopiston pääsykokeisiin.

Ensimmäisen vaiheen lääkärintarkastukset ja fyysiset tehtävät hän läpäisi liput liehuen. Sitten edessä olivat

uinnin, juoksun ja lihaskestävyyden kuntotestit sekä kokeet, joissa mitattiin mahdollista korkean paikan ja ahtaan paikan kammoa.

Psykologisia testejä tehtiin monta tuntia kahden eri psykologin voimin.

”Pääsykokeet olivat jo sinänsä niin mielenkiintoinen kokemus, ettei oikeastaan olisi haitannut, vaikka ei olisi edes tullut valituksi”, Pakarinen nauhahtaa.

Kaikki osiot sujuivat häneltä kuitenkin erittäin hyvin, ja miehestä ryhdyttiin koulimaan pelastusalan osaajaa.

Pelastajan tuki on toinen pelastaja

Pelastusopiston tutkinto antaa valmiudet toimia sekä palomiehen tehtävissä että ensihoitajana ambulanssissa.

Lisäksi palomiehet voivat työuran edetessä saada erikoiskoulutuksia erilaisiin lisätehtäviin, kuten vesisukeltajaksi tai nostolava-auton tai veneiden kuljettajaksi. Tarjolla on myös mahdollisuus syventää osaamistaan onnettomuuksissa, joissa on osallisena vaarallisia aineita.

Juha-Pekka Pakarinen sai todistuksensa Kuopiosta vuonna 2005 ja aloitti 23-vuotiaana työn Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen keskuspelastusasemalla Kalliossa. Hampurilaispaikan ohi porhaltaneista palomiehistä tuli hänen kollegoitaan.

Pääkaupungissa toimii kaikkiaan kymmenkunta pelastusasemaa, ja alueella tulee hälytyksiä noin 70 000 vuodessa.

”Kiirettä pitää jokaisessa vuorossa,

▶▶▶

Palomies-ensihoitaja
Juha-Pekka Pakari-
nen työpaikallaan
Helsingin keskus-
pelastusasemalla.

Palomies virka-asussaan. Tositilanteessa sen päälle puetaan sammutushaalari, jonka ominaisuudet suojaavat pelastajaa sekä tulipalossa että onnettomuuksissa. Työ voi edellyttää myös esimerkiksi vesisukeltajan pukua, kemikaalisukelluspukua tai paineilmalaitteita.

mutta työ ei tunnu koskaan ikävältä”, palomies sanoo.

Yksi syy siihen on työyhteisö, joka on hänen mukaansa täysin omanlaisensa.

Pelastajat näkevät joka päivä surua, syrjäytymistä, väkivaltaa, tapaturmia, katastrofejakin. Tällaiset kokemukset hitsaavat auttajat tiiviisti yhteen.

”Saatamme ryömiä metron tai junan alle hoitamaan ja irrottamaan vaikeasti vammautunutta ihmistä. Tunnin päästä voimme olla pitelemässä kädestä viimeistä lähtöä pelkävää yksinäistä vanhusta.”

Usein tulee vastaan vakavaksi vetäviä näkyjä, mutta niiden vastapainoksi joskus muutakin.

”Turmapaikalta voidaan siirtyä suoraan onnelliseen perhetapahtumaan eli uuden ihmisen maailmaan tuloon.”

Työssä kohdatut asiat vaihtelevat nopeasti tapauksesta toiseen ja kaikkeen mahdolliseen syntymän ja kuoleman välillä. Koettua prosessoidaan myöhemmin yhdessä.

”Kollegoiden kesken muodostuu sellainen ymmärrys, johon ammatin ulkopuolelta tulevan on vaikea päästä sisään”, Pakarinen sanoo.

”Auttaja tietää tilanteen myös tunnetasolla ja pystyy helposti asettumaan toisen auttajan asemaan. Jokaista sanaa ei tarvitse edes lausua ääneen.”

JUHA-PEKKA PAKARINEN

- Syntynyt Oulussa vuonna 1982.
- Maikkulan yläaste 1998.
- Kone- ja metallialan perustutkinto, Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos 2000.
- Pelastajatutkinto, Pelastusopisto 2005.
- Varusmiespalvelus 2001–2002.
- Sähkökoneasentaja, ABB Oy 2002–2003.
- Palomies-ensihoitaja, Helsingin keskuspelastusasema 2005–2011 ja 2018–. Erikoisosaaminen ensihoidossa lääkəriambulanssissa ja palomiehenä nostolavayksikössä.
- Palomies, Oulu-Koillismaan pelastusasema 2011–2018.
- Kemian opiskelija, Helsingin yliopisto 2020–.
- Harrastaa opiskelua, laskemista ja lukemista sekä monipuolista liikuntaa, luontoa ja valokuvaamista.

Eläkeudistus pani suunnitelmat uusiksi

Palomies ei siis pelkästään sammuta tulipaloja. Ensihoitajana hän hoitaa työssään ihmisten lisäksi myös eläimiä. Hän suitsii vesivahinkoja ja torjuu ympäristöturmia.

Liikenneonnettomuuksien skaala on laaja. Kaikenlaista sattuu niin potkulaudalla, autolla kuin lentokoneellakin. Auttajat tulevat aina häitiin.

On palomies-ensihoitaja kuinka osaava tahansa, hän törmää jatkuvasti myös odottamattomiin asioihin. Pahassa paikassa pelastaja saattaa joutua vaaraan loukkaantua itse.

”Vaikka tunnistammekin hyvin erilaiset riskit ja varaudumme moneen, tapahtumien kulku voi joskus yllättää.”

Ei ole kauan siitä, kun hänen työtoverinsa lensi metritolkulla pitkin käytävää ja lopulta kerrostalohuoneiston oven läpi. Pari muuta kollegaa iskeytyi päin betoniseinään.

”Lähtötilanne ei juuri poikennut tavallisesta tulipalosta, mutta niin vain pääsi käymään.”

Työkaverien ilmalentoa edelsivät savukaasujen leimahdus ja voimakas paineaalto, joka pyyhkäisi edestään miehiä raskaammatkin kohteet.

Ikäviä haavereita ei yksinkertaisesti ole aina mahdollista välttää edes parhaimmalla riskinhallinnalla. Tulevaisuus alkoi askarruttaa Pakarista yhä enemmän sitä mukaa kuin kokemusta mutta samalla myös ikää karttui.

Käännekohta oli, kun eläkkeeseen oikeuttava rajapyykki äkkiä loittoni entistä kauemmas.

”Palomiesten eläkeikä on nostettu samalle tasolle muiden palkansaajien kanssa. Omani lähentelee seitsemäkymmentä vuotta.”

”Niin paljon kuin pidänkin ammatis-

Kuvat: Reetta Virtanen

tani, en voi kuvitella itseäni siinä iässä liukastelemaan talojen katoille. Tästä tuli kimmoke lähteä etsimään jotain uutta.”

Ensihoidossa Pakarinen on erikoistunut lääkäriyksikkötoimintaan, mikä on tarjonnut hänelle lähinäkökulman medisiinarien työhön. Yksikkö kykenee antamaan teho-osastotasoista hoitoa jo onnettomuuspaikalla.

Palomiehen mielessä alkoi siis kangastella lääketieteellinen tiedekunta, joten hän hakeutui aikuislukioon hankkimaan vankempaa perustaa tuleville akateemisille opinnoilleen.

”Otin lukujärjestykseeni kemian, fysiikan, biologian, matematiikan ja muita lääketiedettä tukevia aineita. Koulussa opetus kuitenkin eteni niin hitaasti,

että ryhdyinkin opiskelemaan itsenäisesti.”

Kirjapino kotona kohosi yhä korkeammaksi. Pakarinen istui lukemassa ja laskemassa jokaisen vapaahetkensä. Kiinnostus tiedon kartuttamiseen kasvoi kasvamistaan.

Pelastaja ihmettelee itsekin, mistä innostus kumpusi. Yläasteella häntä kiehtoivat läksyjä enemmän viikarimaiset pikkukolttoset, ja kirjat tahtoivat koulupäivän päätteeksi jäädä lojuamaan reppuun.

”Pidin sitä paitsi itseäni surkeana matikassa, eivätkä kemia tai fysiikka sanoneet minulle mitään. En ikinä olisi nuorempana uskonut, että joskus vielä aivan ahmisin luonnontieteellisiä aineita.”

Nostolavayksikkö HE106 pelastaa ihmisiä ylhäältä, esimerkiksi parvekkeilta, ja alhaalta, vaikkapa kiuiluista. Tulipalossa yksikkö voi aukoa talojen kattoja ja vesipelastustehtävissä nostaa uhrin ylös.

Voittajafiiliksellä Kumpulan kampukselle

Alkuperäisen suunnitelmansa mukaisesti Pakarinen kävi kolkuttamassa lääketieteellisen tiedekunnan ovia, mutta ne eivät auenneet. Siinä vaiheessa miehessä oli kuitenkin jo syttynyt sellainen palo kemiaan, että kurssia oli helppo hieman säätää.

”Tiesin jo, kuinka äärettömän mielenkiintoinen ala kemia on, ja lähdin siis pyrkimään siihen suuntaan.”

Koska hän haki yliopistoon ammattitutkinnon papereilla, se oli tehtävä pääsykoekiintiön kautta.

”Siinä oli jaossa vain yksi tai korkeintaan kaksi paikkaa, joten oli pakko onnistua.”

Niin kävi. Pakarinen suoriutui koikeista omien sanojensa mukaan ”täydellisesti”, ja opiskelupaikka Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan kemian alan kandidohjelmassa oli hänen.

”Kun viime syksynä ensimmäisen kerran astelin Kumpulan kampukselle, oli kyllä voittajafiilis”, mies myhäilee.

Nyt pelastaja on viihtynyt kemian laitoksessa jo reilun vuoden ja paahtaa opintoja niin vinosti kuin työn ohessa suinkin kykenee.

» » »

”Paiskin 48 tuntia viikossa palomiehen hommia ja käytän opiskeluun 40–45 tuntia. En katso televisiota lainkaan enkä tee mitään muutakaan turhaa”, Pakarinen hymähtää.

Liikunta ei ole turhaa, joten sitä hän harrastaa edelleen: lenkkeilee, pyöräilee, ui ja käy kuntosalilla. Hiihtämään ja lumilautailemaan hän lähtee aina, kun maassa vain on lunta.

Päämääräkseen Pakarinen on asettanut kandidaiheen hoitamisen neljässä vuodessa ja maisterin tutkinnon kuudessa. Tavoite on realistinen mutta vaatii ahkeruuden lisäksi kurinalaisuutta.

”Onneksi kemian opiskelu on nyt rakkain harrastukseni. Jos tällaista intohimoa ei olisi, ei tästä selviytyisi.”

Vaikka päntätessä on helppo uppoutua flow-tilaan, työssä käyvän on myös osattava jaksottaa opiskelunsa. Itsetuntemus on tärkeää.

”Tiedän jo, että syksyllä jaksan painaa vaikeampia kursseja ja keväällä olen väsyneempi. Syklitän siis opintoja oman energiatason mukaan.”

Etäopiskelun mahdollisuudesta mies antaa kiitosta, vaikka se monelle olikin yksi koronavuoden vitsauksista. Laboratoriotyöt tehtiin kampuksella, mutta luennot seurattiin netin kautta.

”Joskus en päässyt luennoille töiden takia, joten oli hienoa pystyä katsomaan ne jälkikäteen. Tallenteista saatiin myös tarkistaa epäselvät asiat.”

Hötkyilemättä kohti uutta uraa

Vaikka Pakarinen on lukion käyneisiin opiskelukavereihinsa verrattuna joisakin kohdin joutunut kuromaan eroa kiinni, hänellä on toisaalta etua edellisestä koulutuksestaan ja ammatistaan.

Tieliikenteessä, junaliikenteessä, laivaliikenteessä ja teollisuudessa kulkee, tuotetaan ja säilytetään erilaisia kemikaaleja monessa paikassa. Onnettomuuden mahdollisuus väijyy nurkan takana periaatteessa aina.

Jos huonosti käy, ja joskus käy, vaarallisten kemiallisten aineiden sekaan sukeltavat palomiehet. Heidän on hallittava kemiaa ainakin sen verran, että he tietävät, mitä tekevät.

”Jotta tilanteet eivät pääse eskaloitumaan, tarvitaan tieto siitä, mitä torjutaan ja miten torjutaan”, Pakarinen tähdentää.

”Tätä tietoa tuottavat kemian tutkijat ja asiantuntijat, ja heidän kirjoittamiin-

Reetta Virtanen

Sammutusyksikkö HE101 ja Juha-Pekka Pakarinen valmiina seuraavaan lähtöön. Auton miehistö hyökkää ensimmäisenä palaviin asuntoihin ja muihin tulipaloihin. Se osallistuu myös kiireellisimpiin ensihoitotehtäviin ja lähes kaikkiin onnettomuuksiin.

sa opuksiin palomiehet turvautuvat. Jopa suoraan tapahtumapaikalle voi saapua kemisti opastamaan pelastajia.”

Pakarinen löytää kahdesta ammattista myös yhteisiä tekijöitä. Sekä palomies-ensihoitajalla että kemistillä on oltava keskittymiskykyä ja ymmärrystä turvallisuuden merkityksestä. Molempien on tehtävä työnsä rauhallisesti ja hötkyilemättä.

Pakariselta itseltään se luonnistuu mainiosti. Soveltuvuustestit ovat osoittaneet, että hänellä on erinomainen stressinsietokyky.

”Se on tullut esiin sekä erilaisissa onnettomuuksissa että nyt opiskelukii-reissä. Olen huomannut olevani luontaisesti tyyppi, joka rauhoittaa ja ohjaa muita hallitsemattomissa tilanteissa.”

Kun pelastajan haalari aikaan

vaihtuu kemistintakkiin, Pakarisen unelmapaikka olisi keskusrikospoliisin Rikoslaboratorio tai Tullilaboratorio.

Mielellään hän työskentelisi myös kemiallisen aseiden kielto- ja verifinoinstituutissa Verifinissä, joka muodostaa oman yksikkönsä Helsingin yliopiston kemian osastossa.

”Verifinin tutkimustyöstä kerrottiin meille orientaatio-opinnoissa, ja innostuin aiheesta heti. Kemiallisissa aseissa ja vaarallisten aineiden onnettomuuksissa on tiettyä samankaltaisuutta. Molemmilla ihmiset ja kemia ovat yhdessä väärässä paikassa väärään aikaan.”

Instituutti on myös kansallinen viranomaisorganisaatio, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa alan tietojen keruu kemianteollisuudesta ja muiden viranomaisten informointi.

Verifin kiinnostaa Pakarista myös siksi, että hän tuntee melko hyvin pelastusalan viranomaistoimintaa, johon saattaisi löytyä kiinnostavia linkkejä.

”Ehkäpä sieltä löytyisi minulle gradun aihe”, mies mieltii. □

Kirjoittaja on kemisti ja vapaa toimittaja.